

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Västra Nylands välfärdsområde

Alueellinen hyvinvointikertomus

Isla Huisjen
Pilvi Österman

Kuva: isoäiti ja lapsenlapsi

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen ensimmäinen hyvinvointikertomus

- Lakisääteinen asiakirja, joka laaditaan joka valtuustokaudelle
- Alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma jakautuvat :

Tässä esityksessä esitellään hyvinvointikertomus, joka kuvaa alueen nykytilaa.

Kertomuksen perusteella laaditaan hyvinvointisuunnitelma, joka valmistuu alkuvuonna 2024.

Kuva: Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kartta

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Länsi-Uudellamaalla

- Monipuolista ennaltaehkäisevää toimintaa ja varhaista tukea sekä terveyden edistämistä sosiaali- ja terveystalveissa yhteistyössä järjestöjen ja kuntien kanssa.
 - Kunta puolestaan vastaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä omien tehtäviensä mukaisesti, vastaten muun muassa kulttuuri- ja liikuntahyvinvoinnista.
- **Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen vaatii onnistuakseen vahvat yhteistyörakenteet:**
 - Hyvinvointialueen rakenteet ovat vahvistettu ja toiminnassa
 - Yhteistyötä tehdään mm. kuntien, järjestöjen ja HUSin kanssa.
- Kunnan ja hyvinvointialueen lakisääteiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävät on kuvattu sote-järjestämislain pykälissä 6 ja 7.

Länsi-Uudenmaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenne

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen

- Hyvinvointialue, kunnat, HUS, järjestöedustus
- hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteet, toimenpiteet yhteistyö ja seuranta

Uudenmaan hyte-teema-verkosto

- Uudenmaan hyvinvointialueiden ja HUS:in hyte-yhteistyö

Hyvinvointialueen hyvinvointijohtaminen

HVA johtoryhmä: hyvinvointityön strateginen johtaminen

Palvelutuotannon johtoryhmä: palveluiden hyvinvointityön yhteensovittaminen

Palvelualueiden johtoryhmät: alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman sekä ikäryhmien hyvinvointisuunnitelmien ohjaus ja seuranta

Hyvinvointityön monialainen asiantuntijaryhmä:

mm. alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman koordinointi sekä vuosittainen seuranta ja raportointi, hyte-toimintamallien käyttöönoton edistäminen, LU-hyte-verkoston ja empt-verkoston koordinointi

Vanhusneuvosto, vammaisneuvosto, nuorisovaltuusto, asukasosallisuus: hyte-yhteistyö

LU-opiskeluhuollon yhteistyöryhmä

- mm. alueellinen opiskeluhuollon suunnitelma ja sen seuranta

LU-hyte-verkosto (HVA koordinoi, kunnista hyvinvointikoordinaattorit, järjestöedustus)

- hyte-yhteistyö ja tukeminen, mm. alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman yhteistyö

Ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön -verkosto (HVA koordinoi, empt-asiantuntijat kunnista)

Muut verkostot

- Järjestöneuvottelukunta/-foorumi käynnistyy vuoden 2024 aikana.
- Teema-verkostot: kaksi käynnissä olevaa verkostoa.

Paikallinen hyte-työn tuki

- osallistuminen kuntien hyte-ryhmiin

Kunnan hyvinvointijohtaminen

Esimerkki johtamisrakenteesta (vaihtelee kunnittain):

Kunnan johtoryhmä: hyvinvointityön strateginen johtaminen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmä/ työryhmä: poikkihallinnollisen hyvinvointityön varmistaminen, ohjaus ja seuranta

(Ikäkausittaiset hyvinvointityön ohjausryhmät: ikäryhmien hyvinvointisuunnitelmat)

(Hyvinvointityön asiantuntijaryhmä: kunnan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman koordinointi, poikkihallinnollinen hyte-yhteistyö, alueellinen hyte-yhteistyö)

Vanhusneuvosto, vammaisneuvosto, nuorisovaltuusto, asukasosallisuus: hyte-yhteistyö

Kaavio: Länsi-Uudenmaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenne

Hyvinvoinnin monimuotoinen nykytila

- Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue on kolmanneksi suurin hyvinvointialue.
- Asukkaita on 486 000, joista 72 % on suomenkielisiä ja 12 % ruotsinkielisiä. 16 % puhuu äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia.
- Länsi-Uudenmaan asukkaista joka viides on alle 18-vuotias.
- Koko hyvinvointialueella lapsiperheiden osuus kaikista perheistä on 44 %, joista yhden vanhemman perheitä on 22 %.
 - Lasten ja lapsiperheiden määrän odotetaan vähenevän alueella seuraavan 10 vuoden aikana, mutta **muun kuin suomen- tai ruotsinkielisten lasten ja perheiden määrä ja osuus perheistä kasvaa.**
- Monikielisen väestön osuus on korostunut alle 35-vuotiaiden ikäryhmissä.
 - Ennusteen mukaan Espoon väestöstä 35 prosenttia olisi muun kuin ruotsin- tai suomenkielisiä vuonna 2030, nuoremmassa ikäryhmissä osuus on vielä korkeampi.
- Vammaisuus käsittää laajan kirjon eri toimintarajoitteita ja tarkka vammaisten määrän määrittely on haasteellista ja luokituksesta riippuvaa. On arvioitu, että länsi-uusimaalaisista 15 % on vammaisia.

Väestön hyvinvointi ja terveys

- Kansallisen terveystiedon (2019–2021) mukaan terveimmät suomalaiset asuivat Pohjanmaalla ja **Länsi-Uudellamaalla**.
- Työkyvyttömyys oli vähäisintä **Länsi-Uudellamaalla**, Helsingissä sekä Vantaan ja Keravan alueella.
- Työkyvyttömyysindeksin osaindekseihin kuuluvat työkyvyttömyyseläkkeet, sairauspäivärahat ja ammatillisen kuntoutuksen myöntävät ratkaisupäätökset. **Länsi-Uudellamaalla** työkyvyttömyyseläkkeen osaindeksi on matalin (68,0) ja korkein on Pohjois-Savossa (138,3).

Lähde: THL - Tilastoraportti 30/2023 (ikävakioidut tulokset)

Turvallisuus

- Kouluterveyskyselyissä vuonna 2023 vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysisestä väkivallasta raportoi 4. ja 5. luokan oppilaista 15,8 % (koko maan keskiarvo 15,8 %) ja 8. ja 9. luokan oppilaista 13,5 % (koko maan keskiarvo 12,3 %)
- Terve Suomi-tutkimuksessa päivittäisen elämänsä turvattomaksi kokeneiden länsi-uusimaalaisten aikuisten osuus oli kasvanut vuodesta 2020 (2,5 %) vuoteen 2022 (3,8 %). (Koko maassa 2020: 3,0 % ja 2022: 4,3 %)

Lähde: THL: Sotkanet Tilasto- ja Indikaattoripankki

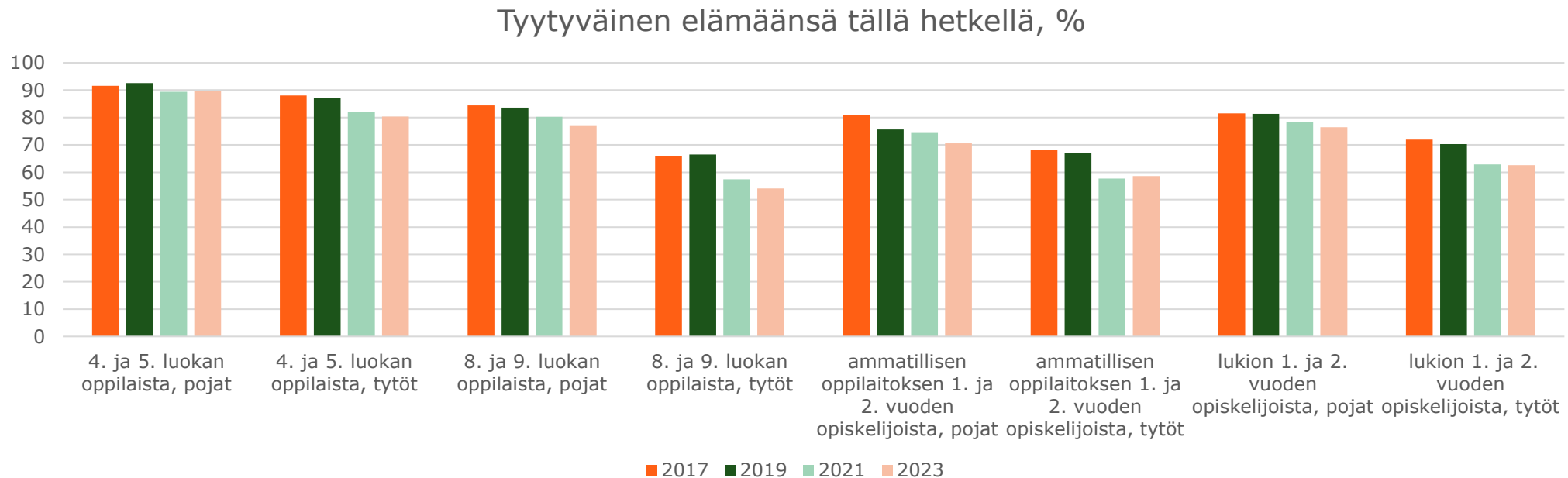
- Liikennevakuutuskeskuksen onnettomuustietoinstituutin raporttien perusteella Länsi-Uudenmaan kunnissa liikennevahinkoja on sattunut vuonna 2021 hieman enemmän kuin 2020 :
 - Näissä liikennevahingoissa vammautui vuonna 2020 yhteensä 1166 henkilöä ja vuonna 2021 yhteensä 1181 henkilöä.
 - Näissä liikennevahingoissa kuoli vuonna 2020 yhteensä 11 henkilöä ja vuonna 2021 yhteensä 7 henkilöä.

Lapset, nuoret ja lapsiperheet

Hyvinvoinnin nykytila

- Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen lasten ja nuorten sekä perheiden hyvinvointi on hyvällä tasolla, jos tarkastellaan alueen sairastavuutta, koulutus- ja työllisyystilannetta. Nämä tekijät ovat maan keskiarvoa korkeammalla tasolla.
- Alueella oppimistulokset kouluissa ovat kuitenkin heikentyneet ja mielenterveyden haasteet ja epävarmuus tulevaisuudesta heikentävät hyvinvointia.

Kuva: Nuoret penkillä

Nuorten hyvinvoinnin nykytila

- 8. ja 9. luokkalaisista pojista noin 9 % kokee ahdistuneisuutta ja tytöistä 35 %. Ahdistuneisuus on lisääntynyt vuodesta 2017.
- Nuorten tupakointi ja päihteiden käyttö on viime vuosina vähentynyt.
 - Päivittäin jotain tupakkatuotetta (ml. nuuska ja sähkötupakka) käyttää joka kymmenes peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaista.
 - Toisaalta raittiiden osuus peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilailta on kasvanut. Vuonna 2019 raittiiden osuus oli 61 % ja vuonna 2021 osuus oli 68 %.
- Vammaisnäkökulma: Toimintarajoitteiset lapset ja nuoret kohtaavat muita samanikäisiä useammin eri väkivallan muotoja ja joutuvat kiusaamisen kohteiksi. Heillä on myös muita nuoria vähemmän osallisuuden kokemuksia ja heistä suurempi osa tuntee itsensä yksinäiseksi.

THL: Kouluterveyskysely 2023

Tuen tarve lapsilla ja nuorilla

- Käynnit lastenneuvolassa ja opiskeluterveydenhuollossa ovat palautuneet korona-epidemiaa edeltäneelle tasolle.
- Koulukuraattorin ja kouluterveydenhoitajan palveluihin pääsyyn tulee kiinnittää huomiota, sillä Länsi-Uudellamaalla näiden palvelujen saatavuus on ollut kouluterveyskyselyn tulosten perusteella muuta maata heikompi.
- Kasvatus- ja perheneuvoloiden väestöön suhteutetut asiakasmäärät ovat olleet noin 22 % muuta maata korkeammat.
 - Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten väestöön suhteutetut asiakasmäärät ovat Länsi-Uudellamaalla 25 % ja huostassa olleiden 20 % muuta maata matalammat.

Työikäiset

Hyvinvoinnin nykytila - Elintavat

- Työikäisten elintavoissa nähdään edelleen suuria koulutuseroja.
- Länsi-Uudellamaalla noin joka viides on lihava (BMI \geq 30).
 - Matalasti koulutettujen lihavuus on lisääntynyt merkittävästi. Vuonna 2020 matalasti koulutetuista 22,8 % oli lihavia ja vuonna 2022 luku oli noussut 27,9 prosenttiin.
- Yli puolet länsi-uusimaalaisista liikkuu terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän, mutta pääsääntöisesti terveydentila koetaan korkeammaksi kuin keskitasoiseksi.
 - Korkeasti koulutetuista ainoastaan 23,9 % kokivat terveydentilansa keskitasoiseksi tai huonommaksi ja matalasti koulutetuista 39,6 %.
- Keskimäärin miehillä ja matalammin koulutetuilla päivittäistupakointi ja alkoholin riskikäyttö on yleisempää kuin naisilla ja korkeammin koulutetuilla.
 - Vuonna 2022 korkeasti koulutetuista tupakoi 2,9 % ja matalasti koulutetuista 16,1 %.
 - Länsi-Uudenmaan aikuisväestössä vuonna 2022 alkoholia liikaa käyttävien prosenttiosuudet olivat suurimmat miehillä (36,3 %) ja matalasti koulutetuilla (31,4 %). Huolestuttavaa oli, että keskitason - ja korkea-asteen koulutuksen omaavien ja naisten alkoholin liikakäyttö oli lisääntynyt kahden vuoden aikana.

Kuva: Naiset joogaa

Työikäisten mielen hyvinvointi

- Elämänlaatunsa hyväksi kokevien %-osuuksissa on suuria koulutusryhmittäisiä eroja.
 - Vuonna 2022 matalasti koulutetut kokivat heikointa elämänlaatua, 50,4 %. Vrt. korkeakoulutetut 64,2 %.
- Yksinäisyyden kokemukset miehillä lisääntyivät yli 8 prosenttiyksikköä vuodesta 2020 (6 %) vuoteen 2022 (14,1 %).
 - Naisilla yksinäisyyden kokemukset vähenivät samalla aikajaksolla.
- Syrjäytymisriskissä olevien 18–24-vuotiaiden nuorten määrä hyvinvointialueella (ei työssä, ei opiskele, ei varusmiespalveluksessa) oli vuonna 2021 14,6 %.
 - Vuonna 2020 vastaava luku oli 17,1 %, missä näkyy korona-ajan vaikutukset.

Lähde: THL: Sotkanet Tilasto- ja Indikaattoripankki

Työelämän haasteet

- Työkyvyttömyyseläkettä sai hyvinvointialueen 16–64-vuotiaista asukkaista 3,4 % vuonna 2022.
- Työttömien osuus työvoimasta vuonna 2022 oli 8,3 % ja pitkäaikaistyöttömien osuus on 3,5 %. Vaikeasti työllistyvien (rakennetyöttömyys) 15–64-vuotiaiden osuus oli 3,9 % (v. 2022, Sotkanet)
- Köyhyys- tai syrjäytymisriskissä toimintarajoitteisista oli 25,8 %, kun muusta väestöstä riskissä oli 15,3 % vuonna 2021. Toimintarajoitteisista työikäisistä oli 20 % eläkkeellä, kun muusta työikäisestä väestöstä 4,3 %.
- Suomessa arvioidaan olevan noin 70 000 täysin työkykyistä vammaista henkilöä, joista vain 60 prosentilla on työpaikka. Noin 1 000 korkeakoulutettua vammaista henkilöä on tällä hetkellä Suomessa ilman työtä.

Lähde: THL: Sotkanet Tilasto- ja Indikaattoripankki ja Elinolotilasto 2022, FIBS ja Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiö

Ikääntyneet

Ikääntyneiden hyvinvoinnin nykytila

- Kuten alueen koko väestö, myös ikääntyneet voivat monella mittarilla mitattuna paremmin koko maan ikääntyneeseen väestöön verrattuna.
- Vuoteen 2026 mennessä alueemme koko väestö kasvaa 3 %, mutta yli 75-vuotiaiden määrä 21 %.
- Yli 90 % ikääntyneistä asuu kotona.
- 41,9 % yli 75-vuotiaista Länsi-Uudellamaalla asuu yksin, kuin koko maassa vastaava luku on 45,5% .
- Omaishoidon tuen peittävyys alueella yli 75-vuotta täyttäneillä on 3,4%, kun se koko maassa on 4,2%.

Lähde: THL: Sotkanet Tilasto- ja Indikaattoripankki

Nostoja ikääntyneiden hyvinvoinnin tilasta

- Yli puolet 65 vuotta täyttäneistä naisista (56,1%) ja miehistä 62,4% kokee elämänlaatunsa hyväksi.
- Yli puolet alueen yli 65-vuotiaista miehistä ja yli neljäsosa vastaavan ikäisistä naisista käyttää liikaa alkoholia.
- Yli 65-vuotiaista miehistä noin puolet ja noin kaksi kolmasosaa naisista liikkuu terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän.
- Yksinäiseksi itsensä kokee noin joka kymmenes yli 65- ja yli 75-vuotiaista.
- Merkittävää psyykkistä kuormittuneisuutta kokee yli 65- ja yli 75-vuotiaista noin kymmenesosa.
- Lähes 12 prosenttia yli 75-vuotiaista kokee, ettei saa riittävästi apua arjessaan.

Lähde: THL: Sotkanet Tilasto- ja Indikaattoripankki

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet kunnissa

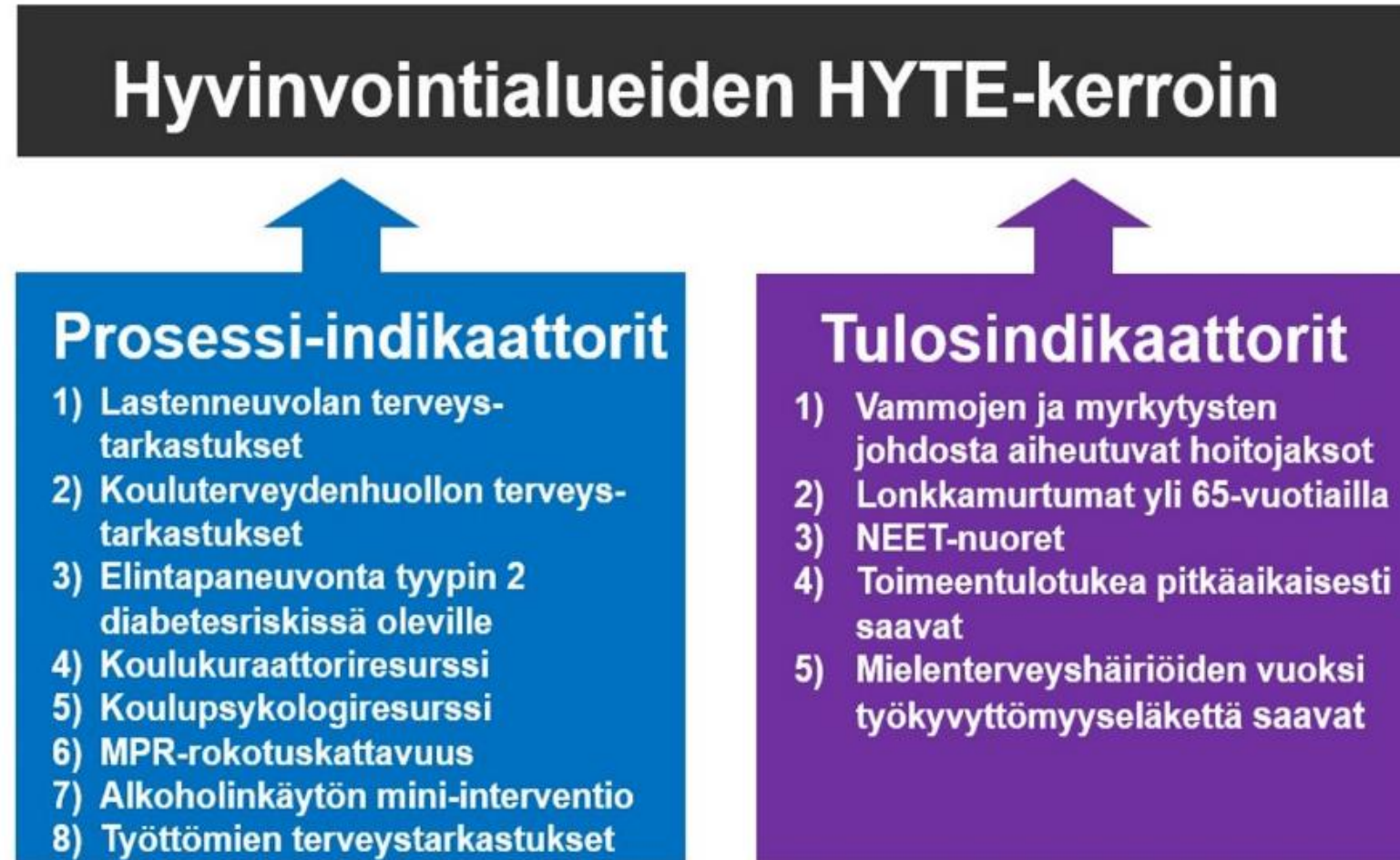
- Kahdeksan alueen kunnista ilmoitti, että asukkaiden osallistumiskeinot on kuvattu kunnan verkkosivuilla.
- Kuusi kuntaa kymmenestä on ilmoittanut väestöryhmien välisistä terveysterveystoista TEAviisariin.
 - Tulosten mukaan viisi kuntaa on ilmoittanut raportoineensa väestöryhmien välisiä terveysterveystoista myös valtuustolle.
- Päätösten vaikutusten ennakoarviointi on jollain toimialoilla käytössä seitsemässä kunnassa.
- Jokaisessa kunnassa toimii hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevä henkilö tai henkilöitä, joko vakituisena tai määräaikaisena.
- Kahdeksan alueen kunnista on ilmoittanut, että hyvinvointikertomus on hyväksytty valtuustossa.

Kuva: Nainen pyörätuolissa

HYTE-kerroin

- HYTE-kerroin on hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa.
- Kannustin, jonka mukaan rahoitus määräytyy osaksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöstä.
- Tulee vaikuttamaan rahoitukseen 2026 eteenpäin.

Kuva: THL HYTE-kerroin-kannustin hyvinvointialueille

Laadullinen itsearviointi

- Länsi-Uudenmaalla hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä koordinoi Yhdyspintatiimi, joka toimii osana Strategia- ja Johdon Tuki -yksikköä.
- Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella hyvinvointikertomuksen laatimiseen perustettiin asiantuntijaryhmä keväällä 2023.
- Hyvinvointialueen asiantuntijoiden lisäksi kertomuksen sisältöä on tuotu aktiivisesti Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen sisäisiin ja ulkoisiin yhteistyöverkostoihin.
- Asukkaiden osallistaminen:
 - Hyvinvointipeli kevät ja kesä 2023
 - Asukashaastattelut
- Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen ensimmäinen toimintavuosi on pohjatyötä tulevalle kehittämiselle ja tavoitteena on kehittää hyvinvointikertomusta tiedolla johtamisen välineeksi.
- Toimenpiteet ja tavoitteet hyvinvointiongelmien ratkaisemiseksi laaditaan alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa.
 - Lasten, nuorten ja perheiden sekä ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelmat tulevat alueellisen hyvinvointisuunnitelman liitteeksi.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Västra Nylands välfärdsområde

Kiitos, tack!

Seuraa meitä sosiaalisessa mediassa:

 [Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue](#)

 [@luhyvinvointialue](#)

 [Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue](#)

 [@LUhyvinvointi](#)

 [Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue](#)

